

Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας
Κοδριγκτώνος 33, 5ος όροφος
ΤΚ 10434, Αθήνα
Τηλ: 210-8827444
<http://www.epe.org.gr>
e-mail: info@epe.org.gr

ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Αθήνα, 23/7/2010

Εν όψει των περιφερειακών και δημοτικών εκλογών είναι ανάγκη να ανοίξει μια ουσιαστική συζήτηση στις τοπικές κοινωνίες σχετικά με τις αναπτυξιακές προοπτικές των Ελληνικών Περιφερειών, των Πόλεων και της Υπαίθρου. Η Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας με την παρούσα δημόσια παρέμβασή της επιθυμεί να συμβάλει σε αυτή την προσπάθεια εστιάζοντας σε ζητήματα που άπτονται της ουσιαστικής αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας.

Νέες υποχρεώσεις που προκύπτουν από το σχέδιο "Καλλικράτης"

Με το σχέδιο "Καλλικράτης", η ελληνική Πολιτεία επιχειρεί - σύμφωνα με την κυβερνητική επιχειρηματολογία - να δώσει νέα προοπτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, δημιουργώντας διευρυμένες διοικητικές μονάδες που σε πολλές περιπτώσεις συμπεριλαμβάνουν μέσα στα όριά τους διαφορετικές περιοχές, με διαφορετικού επιπέδου οικονομικές δυνατότητες και διαφορετικές υποδομές. Έτσι, οι Δήμοι που προκύπτουν από τις πρόσφατες αυτές υποχρεωτικές συνενώσεις, κινδυνεύουν να παρουσιάσουν αρρυθμίες και προβλήματα χαρακτηριστικά των περιπτώσεων όπου προκύπτουν οργανισμοί από "συγκολλήσεις" μάλλον παρά σαν αποτέλεσμα μακροχρόνιας σύζευξης και συνεργασίας γειτονικών περιοχών, με κάποιο ιστορικό

Σελίδα 1 από 7

συνεργασίας των υπό συνένωση τοπικών φορέων και των τοπικών κοινωνιών.

Χαρακτηριστικό είναι, ίσως, το παράδειγμα πολλών νησιών, όπου τοπικές κοινωνίες στηριγμένες στο τουριστικό προϊόν, και με ανάλογες προσαρμογές στις διοικητικές τους δομές (π.χ. υπηρεσίες προώθησης του τουριστικού προϊόντος), βρίσκονται πλέον στο ίδιο διοικητικό πλαίσιο, με κοινότητες στηριγμένες στην αγροτική παραγωγή ή σε κάποιες τοπικές βιοτεχνίες κλπ. Στο ίδιο παράδειγμα, οικονομίες στηριγμένες στο φυσικό περιβάλλον, βρίσκονται σε συμπάρταξη με οικονομίες στηριγμένες στην εκμετάλλευση του περιβάλλοντος (π.χ. λατομεία). Περαιτέρω, τοπικές οικονομίες στηριγμένες στην παραγωγή γνώσης συμπεριλαμβάνονται σε μια ενιαία διοικητική οντότητα με οικονομίες βασισμένες στη μεταποίηση. Πολλά ανάλογα παραδείγματα είναι δυνατό να αναφερθούν, αλλά το τελικό συμπέρασμα είναι ένα: ασύμβατες μεταξύ τους τοπικές κοινότητες, που κάθε μια έχει αναπτύξει τα ιδιοσυγκρασιακά της χαρακτηριστικά, είναι πλέον υποχρεωμένες να δράσουν σε ένα κοινό για όλες πλαίσιο, μέσα από τους νέους δήμους.

Έτσι, δημοτικές υπηρεσίες, που έχουν διαμορφωθεί ώστε να αποκρίνονται σε συγκεκριμένες (χωρικά, πληθυσμιακά, αναπτυξιακά) απαιτήσεις θα κληθούν σύντομα και χωρίς περίοδο προσαρμογής να ανταποκριθούν σε ένα διευρυμένο - και κυρίως διαφορετικό - περιβάλλον, σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα αναλαμβάνοντας δραστηριότητες που μέχρι τώρα αντιστοιχούσαν μόνον σε δευτεροβάθμια όργανα (π.χ. Νομαρχίες). Είναι προφανής ο κίνδυνος της ανάδυσης ενός ελλείμματος γνώσης, όχι μόνο σε σχέση με τις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών, αλλά και με νέες αντιλήψεις που πρέπει να προκύψουν ώστε οι νέοι Δήμοι να μπορέσουν να λειτουργήσουν ως μοχλοί ανάπτυξης, δημιουργοί συγκριτικών πλεονεκτημάτων για τοπικές επενδύσεις αλλά και κύτταρα δημοκρατίας.

Η διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας μας μέσω του Προγράμματος Καλλικράτης σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε βιαστικά, χωρίς διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες. Σε πολλές περιπτώσεις δε, στο βωμό της εξυπηρέτησης βραχυπρόθεσμων προσωπικών ή μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων, καταστρατηγήθηκαν βάναυσα τα ίδια τα κριτήρια του χωροταξικού σχεδιασμού που έθετε η Εισηγητική του Έκθεσης, φανερώνοντας μια απίστευτη προχειρότητα και μια καταφανώς αντιαναπτυξιακή προσέγγιση.

Στο παραπάνω πλαίσιο, οι νέοι Καλλικρατικοί Δήμοι καλούνται άμεσα και αποτελεσματικά να αντιμετωπίσουν ζητήματα που δεν κατάφερε να επιλύσει η προηγούμενη διοικητική αναδιάρθρωση, η οποία υλοποιήθηκε μέσω του Προγράμματος Καποδίστριας, όπως και άλλες διοικητικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν τη δεκαετία του '80 και παλαιότερα. Στα ζητήματα αυτά συμπεριλαμβάνονται:

- Η άμεση άρση των τεχνητών διοικητικών διαχωρισμών, η δημιουργία βιώσιμων τοπικών οικονομιών και η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.
- Η επίτευξη ενότητας των τοπικών και περιφερειακών αναπτυξιακών στόχων, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής ταυτότητας και των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών κάθε περιοχής.

- Οι ενδεχόμενες περαιτέρω συνενώσεις δήμων ή τοπικών διαμερισμάτων που συναποτελούν ενιαίες λειτουργικές, κοινωνικές, οικονομικές ή αναπτυξιακές ενότητες.
- Η ενιαία αξιοποίηση των αναπτυξιακών εργαλείων κάθε περιοχής και η αποφυγή του κατακερματισμού τους σε αλληλοαναιρούμενες ή ασκόπως επαναλαμβανόμενες κοστοβόρες δράσεις, μέσω του ενιαίου σχεδιασμού και της υλοποίησης τοπικών και περιφερειακών αναπτυξιακών παρεμβάσεων.
- Η αποτελεσματική αξιοποίηση του στελεχιακού δυναμικού της τοπικής αυτοδιοίκησης και η κατανομή τους σε όλους τους δήμους, με ιδιαίτερη ενίσχυση των νέων Καλλικρατικών Δήμων που δεν αποτελούσαν έδρες νομών και δεν διαθέτουν -κατά κανόνα- το αναγκαίο προσωπικό.
- Η ενιαία διαχείριση των οικονομικών πόρων που εισφέρουν οι πολίτες μέσω του εισοδήματός τους.

Οι Δήμοι σαν φορείς για το ξεπέρασμα της ελληνικής κρίσης

Εδώ και είκοσι χρόνια - και με ιδιαίτερη ένταση τα τελευταία δέκα χρόνια - το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης διευρύνεται, δημιουργώντας ένα ευρύ σύστημα που μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων (Foreign Direct Investments - FDI), ενσωματώνει διάφορες και - εκ πρώτης όψεως ετερόκλητες - περιοχές του πλανήτη. Χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι η διαφοροποίηση στις λειτουργίες των περιοχών (ή και πόλεων) αυτών, που αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους στο παγκόσμιο πλαίσιο. Έτσι, σε γενικές γραμμές διακρίνουμε (i) περιοχές παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών π.χ. νομικές υπηρεσίες: Νέα Υόρκη, Λονδίνο, Παρίσι, διαχείρισης τραπεζικών κεφαλαίων: Λονδίνο, Ζυρίχη, Φρανκφούρτη, απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές (off-shore banking centers), (ii) περιοχές - κόμβους μετακομιδής εμπορευμάτων, π.χ. Χονγκ Κονγκ, Πειραιάς, Λισαβόνα (iii) τουριστικές περιοχές με διεθνή προβολή (η γενικότερη περίπτωση της Μεσογείου) και (iv) περιοχές ανάπτυξης της γνώσης και καινοτομιών π.χ. Silicon Valley, διεθνή ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια διεθνούς κύρους κλπ.

Η εμπειρία ωστόσο έχει δείξει ότι όλες αυτές οι περιοχές, είτε στην Ευρώπη είτε στην Ασία ή στη Βόρεια ή Νότια Αμερική (π.χ. Βραζιλία), έχουν στηρίξει την διεθνή αναβάθμισή τους σε εντατικές και καλά οργανωμένες προσπάθειες της τοπικής αυτοδιοίκησης, συγκεκριμένα πλάνα και ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, τόσο οικονομικών όσο και ανθρώπινων. Το βασικότερο σημείο είναι ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τοπικές αρχές πέτυχαν την ευρύτερη δυνατή εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών σε μια συνολική προσπάθεια να "βγουν προς τα έξω", σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνώντας ή παρακάμπτοντας γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και κωλύματα από την πλευρά των κρατικών γραφειοκρατιών.

Σε όλες ανεξαιρέτα τις περιπτώσεις που έχουν καταγραφεί στην πρόσφατη διεθνή εμπειρία, οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης αποτέλεσαν τον κρίσιμο και αποφασιστικό παράγοντα επιτυχίας ή αποτυχίας, λειτουργώντας σαν κέντρα μακροπρόθεσμου συνολικού σχεδιασμού για τις περιοχές ευθύνης τους. Δεν είναι επίσης λίγες οι περιπτώσεις που η ολιγωρία ή η διαφορετική στοχοθεσία των αυτοδιοικητικών φορέων, οδήγησαν ιστορικές περιοχές σε μian ιδιότυπη περιθωριοποίηση από το παγκόσμιο γίγνεσθαι (π.χ. Εδιμβούργο, μεσοδυτικές πολιτείες των ΗΠΑ κλπ.) με άγνωστες ακόμα συνέπειες για το μέλλον τους.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, και στις συνθήκες της σημερινής κρίσης, αντιμετωπίζουμε μια παταγώδη αποτυχία όλων των μοντέλων ανάπτυξης και διοίκησης που έχουν μέχρι σήμερα εφαρμοστεί. Ο ανεπαρκής - και πολλές φορές ασυνάρτητος - κεντρικός αναπτυξιακός σχεδιασμός, άφησε στην τύχη της την ελληνική περιφέρεια, η οποία χωρίς σχέδιο και χωρίς πόρους, δεν κατάφερε να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις ιδιομορφίες κάθε περιοχής - πλην ελαχίστων ίσως εξαιρέσεων που κυρίως στηρίχθηκαν στο τρίπτυχο ήλιος/καλοκαίρι/θάλασσα. Ακόμα όμως και σ' αυτό το μοντέλο, βιώσιμες εναλλακτικές επιλογές όπως οι διάφορες εκδοχές του εναλλακτικού τουρισμού (φυσιολατρικός τουρισμός, περιπατητικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, αγροτουρισμός κλπ.) δεν προωθήθηκαν επαρκώς, ή δεν προβλήθηκαν όσο έπρεπε. Στο πλαίσιο πια της σημερινής κρίσης, τα περιθώρια είναι ανύπαρκτα: δεν υπάρχει χρόνος για πειράματα.

Ωστόσο, το ότι η Ελλάδα είναι βυθισμένη σε τέλμα, δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι το σύνολο της ελληνικής επικράτειας δεν έχει δυνατότητες - το αντίθετο συμβαίνει. Αλλά, προκειμένου οι δυνατότητες αυτές να ενεργοποιηθούν, να αναδυθούν, να αξιοποιηθούν και να προβληθούν, είναι απαραίτητο η τοπική αυτοδιοίκηση να ξεφύγει από τη διαχείριση της καθημερινότητας και να δει τη "μεγάλη εικόνα". Οι Ελληνικοί Δήμοι πρέπει, επιτέλους, να αναλάβουν το ρόλο τους ως στρατηγικά κέντρα για την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών. Και, όπως σε κάθε ανεξαιρέτα περίπτωση έχει διαπιστωθεί από την παγκόσμια εμπειρία, να στηριχθούν στην αξιοποίηση της Πληροφορικής ώστε να πετύχουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, υποστηρίζοντας τους εξής συγκεκριμένους θεματικούς άξονες:

- Υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες
- Μετακινήσεις και επικοινωνίες
- Τοπική διακυβέρνηση και επικοινωνία/συνεργασία με την κεντρική κυβέρνηση
- Εκπαίδευση όλων των βαθμίδων, τυπική και άτυπη
- Τοπική και περιφερειακή οικονομία
- Διασκέδαση και ελεύθερος χρόνος

Το πλέγμα αυτών των θεματικών, καλύπτει κάθε έκφανση της ζωής τόσο στον αστικό όσο και στον

αγροτικό χώρο και μόνο μια συνδυασμένη παρέμβαση που έχει γνώση των τοπικών ιδιοτεροτήτων μπορεί να εγγυηθεί την επιτυχία των τοπικών κοινοτήτων - και κατά συνέπεια της χώρας - στην προσπάθεια για το ξεπέρασμα της κρίσης. Ήδη, από τη δεκαετία του 1980, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χρηματοδοτεί την εκπόνηση αλλά και την εφαρμογή μελετών για μια περιφερειακή ανάπτυξη βασισμένη στις νέες τεχνολογίες, αλλά η ελληνική πλευρά έχει απουσιάσει από κάθε τέτοια δραστηριότητα. Κι αυτό γιατί, ίσως, οι Δήμοι δεν ήταν ενήμεροι για τις δυνατότητες που είχαν. Σήμερα, όμως, δεν υπάρχει περιθώριο ολιγωρίας, κυρίως στα πλαίσια των νέων ισχυρών Δήμων, και της οικονομικής φάσης που βιώνουμε.

Βασικές προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη λειτουργία των διευρυμένων Δήμων

Προκειμένου να μπορέσουν οι νέοι Δήμοι να παίξουν το ρόλο που εκ των πραγμάτων τους αναλογεί, πρέπει να είναι φανερό ότι "πilotικά προγράμματα" και "πειραματικές δοκιμές" δεν είναι πλέον αρκετές. Βασικές γενικές προϋποθέσεις είναι:

- Επανασχεδιασμός των δημοτικών υπηρεσιών και των μεταξύ τους αλληλεξαρτήσεων με μεγάλο βάθος χρόνου. Δεν είναι λογικό πλέον, ένας Δήμος 30,000-40,000 κατοίκων να σχεδιάζει πληροφοριακά συστήματα για 15,000-20,000 χρήστες. Αντίθετα, οι σημερινές τεχνολογικές δυνατότητες επιτρέπουν χωρίς αύξηση του κόστους - ή με ασήμαντη αναλογικά επιβάρυνση - το σχεδιασμό και την εγκατάσταση ισχυρότερων συστημάτων που μπορούν να καλύψουν τις δυνητικές ανάγκες μιας περιοχής για τα επόμενα 20-30 χρόνια.
- Εκπόνηση μελετών με αντίστοιχο χρονικό σχεδιασμό και κάτω από τις σχετικές προδιαγραφές που θα δίνουν οι υπηρεσίες πληροφορικής αλλά και η πολιτική ηγεσία του κάθε Δήμου. Ο Δήμος είναι ο κατ' εξοχήν αρμόδιος για τον εντοπισμό των αναγκών της περιοχής του και για την αξιολόγηση των βέλτιστων λύσεων. Σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατόν ο ρόλος αυτός να ανατίθεται σε ποικιλώνυμες (επώνυμες ή όχι) "εταιρείες πληροφορικής" που αναλαμβάνουν στην πράξη να εκφράσουν τις ανάγκες των πολιτών και των Δήμων, χωρίς καμία έρευνα και κατάρτιση.
- Διασύνδεση των διαφορετικών δημοτικών υπηρεσιών κάτω από ενιαία πληροφοριακά συστήματα. Με τη χρήση των ανοικτών προτύπων επικοινωνίας μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων, υπάρχει πλέον η δυνατότητα διαφορετικά συστήματα να επικοινωνούν μεταξύ τους ανταλλάσσοντας δεδομένα, ώστε κάθε δημοτική αρχή να έχει συνεχώς την επισκόπηση της συνολικής εικόνας, όχι μόνο των δημοτικών υπηρεσιών αλλά και όποιου άλλου πληροφοριακού

συστήματος συνδέεται με το κεντρικό τοπικό σύστημα με ελάχιστη ή μηδενική οικονομική επιβάρυνση.

- Ανάπτυξη όλων των συστημάτων στα πρότυπα ελεύθερου λογισμικού/λογισμικού ανοικτού κώδικα. Το κόστος ανάπτυξης, εγκατάστασης, αναβάθμισης των συστημάτων αυτών, μπορεί και πρέπει να ελαχιστοποιηθεί. Παράλληλα, κενά ασφαλείας, δυσλειτουργίες και προβλήματα ασυμβατότητας πρέπει να περιοριστούν δραστικά. Η διεθνής εμπειρία αποδεικνύει ότι μόνο το ελεύθερο λογισμικό / λογισμικό ανοικτού κώδικα, μπορεί να προσφέρει ικανοποιητικές και μακροχρόνιες εγγυήσεις για όλες τις προηγούμενες απαιτήσεις. Τελικά, πετυχημένα συστήματα που θα αναπτυχθούν σε κάποιους Δήμους, θα μπορούν χωρίς καμία χρέωση να διατεθούν και σε όλους τους άλλους.
- Οργανωμένη και ουσιαστική εκπαίδευση και περιοδική επανεκπαίδευση του προσωπικού των νέων Δήμων. Προκειμένου να υπάρξει πλήρης και συνεχής αξιοποίηση των συστημάτων αυτών, είναι φανερό ότι και το προσωπικό των δημοτικών υπηρεσιών - από τους υπαλλήλους των οικονομικών υπηρεσιών μέχρι και τους κοινωνικούς λειτουργούς αλλά και τους δημοτικούς άρχοντες - πρέπει να μπορεί συνεχώς να ενσωματώνει τα δημοτικά πληροφοριακά συστήματα στην καθημερινή δράση του.
- Διαφάνεια. Δεν πρέπει στα έργα πληροφορικής να επαναληφθούν τα προκλητικά φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή και ύποπτων συναλλαγών που έχουν παρατηρηθεί κατά κόρον σε διάφορα δημόσια έργα. Όχι μόνον τα έργα της πληροφορικής πρέπει να διακρίνονται από οικονομική και πολιτική διαφάνεια, αλλά και η ίδια η λειτουργία τους, μπορεί και πρέπει να εγγραφεί τη διαφάνεια σε οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα των Δήμων.
- Εκπαίδευση των δημοτών. Ο φόρτος εργασίας των δημοτικών υπηρεσιών μπορεί να περιοριστεί δραστικά με την αξιοποίηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ελαχιστοποιώντας τη γραφειοκρατία και απελευθερώνοντας το ανθρώπινο δυναμικό των Δήμων, ώστε να επικεντρωθεί στον επιτελικό χαρακτήρα της εργασίας του. Προκειμένου αυτό να επιτευχθεί, είναι απαραίτητο απλές καθημερινές πράξεις (π.χ. έκδοση πιστοποιητικών, βεβαιώσεων, πληρωμή οφειλών κλπ.), σε συνδυασμό με τη διάδοση των "ψηφιακών υπογραφών" για κάθε δημότη, να μπορούν να γίνουν εξ αποστάσεως. Παράλληλα, η εκπαίδευση των δημοτών δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη αντίστοιχων δράσεων εκ μέρους των δημοτών, τοπικών εταιρειών και φορέων σε ένα γενικό σύστημα ανάπτυξης τόσο του τόπου ως σύνολο, όσο και κάθε πολίτη.

Πάνω σ' αυτές τις βασικές αρχές, καθένας από τους νέους Δήμους μπορεί να εξειδικεύσει ανάλογα με τις ανάγκες των δημοτών του. Η Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας, κεντρικά και με τα τοπικά της παραρτήματα,

Σελίδα 6 από 7

είναι έτοιμη να συνεισφέρει με την τεχνογνωσία της στην προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης για την Ελλάδα, να σταθεί στο πλευρό των νέων δημοτικών αρχών και του κάθε πολίτη, με βάση το πλαίσιο που προδιαγράφηκε.

Γνωρίζουμε ότι, με βάση τη σύγχρονη διεθνή εμπειρία, αυτό είναι το μόνο πλαίσιο που μπορεί να εγγυηθεί την έξοδο της Ελλάδας από την κρίση, με προοπτική και συνέχεια. Ελπίζουμε ότι, οι νέοι δημοτικοί άρχοντες, θα κινηθούν με βάση αυτές τις αρχές, ώστε να καταφέρουμε να εγγυηθούμε το μέλλον του τόπου μας.

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου
της Ένωσης Πληροφορικών Ελλάδας

Ο Πρόεδρος
Μαυροφίδης Θωμάς
(τηλ. 6944246558)

Ο Γενικός Γραμματέας
Μουμουτζής Νεκτάριος
(τηλ. 6948044562)